

**“МОНГОЛ УЛСЫГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ”-ИЙН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ,
ХҮРЭХ ТҮВШИНД ХИЙСЭН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА**

2023 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр

НЭГ. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗОРИЛГО

Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшинд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлаар тусгагдсан шалгуур үзүүлэлтийг хяналтад авч, гүйцэтгэлийн хүрсэн түвшинг зорилтот түвшинтэй нь харьцуулан үр дүнг үнэлэх, дүгнэлт, зөвлөмж гаргах, зорилтот түвшинд хүрэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

ХОЁР. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшинд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлаар тусгагдсан шалгуур үзүүлэлтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхдээ Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин, Засгийн газрын 2020 оны 203 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт болон Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ыг тус тус удирдлага болгов.

Тодруулбал, Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-д туссан суурь түвшин, Засгийн газрын 2020 оны 203 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-д туссан 2023 оны зорилтот түвшинтэй хүрсэн түвшинг харьцуулан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын 6.2.1 болон 6.2.2 дах заалтын аргачлалыг хослуулан тооцсон болно.

ГУРАВ. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшинд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлаар 3 шалгуур үзүүлэлт туссан ба тэдгээрийн гүйцэтгэлийн хүрсэн түвшинг зорилтот түвшинтэй нь харьцуулан хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүнг дараах хүснэгтэд харуулав.

№	Шалгуур үзүүлэлт	Үнэлгээ (хувь)
1.	Уул уурхайн салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	71.0
2.	Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	30.0
3.	Гол нэр, төрлийн шатахууны хэрэгцээг Евро 5 стандартад нийцүүлэн дотоодоос хангах хувь	11.1

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ

1. Дээрх 3 шалгуур үзүүлэлтийн суурь түвшинг “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”, 2023 онд хүрэх түвшинг Засгийн газрын 2020 оны 203 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтэд туссан хувиар тооцож хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нь учир дутагдалтай байна. Тухайлбал, “Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь” шалгуур үзүүлэлтийн суурь түвшинг “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-д 10.9 хувь гэж заасан нь хэдэн оны түвшнээр тодорхойлсон нь тодорхойгүй, мөн “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-д 2023 оны зорилтот түвшинг 9.9 хувь гэж заасан тул утгын зөрүүтэй байна.
2. “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт, хүрэх түвшин”-д “Гол нэр, төрлийн шатахууны хэрэгцээг Евро-5 стандартад нийцүүлэн дотоодоос хангах хувь” шалгуур үзүүлэлтийн 2023 оны зорилтот түвшинг 35 хувь гэж заасан. Тус шалгуур үзүүлэлтийн хэрэгжилт үүсээд байгаа нөхцөл байдал, тодруулбал ОХУ-ын шатахууны хориг арга хэмжээ, оросын дотоодын төмөр замын ачаалал, түүнд олгох зөвшөөрөл, газрын тосны бүтээгдэхүүний экспортыг түр хориглох тухай тогтоолуудаас шалтгаалан 11 хувь байна.

ТАВ. САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг бодитой болгож, шалгуур үзүүлэлтийн хүрсэн түвшинг зөв тодорхойлохын тулд “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх аргачлал, хугацаа, мэдээллийн эх сурвалжийг тодорхой болгох шаардлагатай байна.

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН
ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН 2023 ОНЫ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Үндсэн хэрэгжүүлэгч байгууллага	Суурь түвшин		Зорилтот түвшин		Тайлант хугацаанд хүрсэн түвшин	Хэрэгжилтийн хувь
				он	түвшин	он	түвшин		
1.	Уул уурхайн салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	хувь	УУХҮЯ	-	24.3	2023	28.1	Уул уурхайн салбар 2023 оны III улирлын байдлаар дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 27%, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын 77%, 2023 оны эхний 11 сарын байдлаар аж үйлдвэрийн салбарын нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн 71%, экспортын 92%, 2023 оны эхний 10 сарын байдлаар төсвийн орлогын 34%-ийг тус тус бүрдүүлж байна. Уул уурхайн салбарын орлого зэсийн баяжмал, нүүрс, алт, төмрийн хүдэр зэрэг голлох ашигт малтмалаас төвлөрч байна. Дээрх дөрвөн голлох нэр төрлийн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн 98%-ийг бүрдүүлж байна.	71
2.	Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	хувь	УУХҮЯ	-	10.9	2023	9.9	2023 оны III улирлын байдлаар боловсруулах үйлдвэрийн ДНБ (оны үнээр өссөн дүнгээр)-д эзлэх хувь 6.3% байна. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 33,6%-иар өссөн үзүүлэлттэй байна. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 11 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 27.3 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 46.3% өссөн байна. Үүнд уул уурхай, олборлох үйлдвэрлэлээс гадна боловсруулах үйлдвэрлэл 1.6 их наяд буюу 35.8% өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна. Боловсруулах үйлдвэрлэлийн өсөлтөд баяжуулсан нүүрсний үйлдвэрлэл 6151 мян.тн болж өмнөх оны мөн үеэс 2.1 дахин, металл бэлдэц 33902 мян.тн буюу 57.1% өссөн нь нөлөөлсөн байна. Харин нүүрсэн шахмал түлшний үйлдвэрлэл 383 мян.тн болж өмнөх оны мөн үеэс 27.1% буурсан үзүүлэлттэй байна.	30
3.	Гол нэр төрлийн шатахууны хэрэгцээг Евро-5 стандартад нийцүүлэн дотоодоос хангах хувь	хувь	УУХҮЯ	2015 Импорт, хэрэглээний хэмжээ, нийт шатахуунд эзлэх хувь	8	2023	35	2023.11.30-ны өдрийн байдлаар нийт 2,18 сая тонн газрын тосны бүтээгдэхүүн импортолсноос бүх төрлийн шатахуун 1,9 сая тонн, үүнээс K5 /Евро-5/ ангиллын шатахуун 198 мян.тн буюу нийт шатахууны 11,0%-ийг эзэлж байна. Өнгөрсөн 2022 оны мөн үетэй харьцуулахад /Евро-5/ ангиллын шатахууны нийт импорт 29 хувиар буурсан дүнтэй байна. Энэ нь 2023 оны 3, 4, 5, 6 дугаар саруудад гол нийлүүлэгч улс болох ОХУ-ын шатахууны хориг арга хэмжээ, оросын дотоодын төмөр замын ачаалал, түүнд	11.1

								олгох зөвшөөрөл, газрын тосны бүтээгдэхүүний экспортыг түр хориглох тухай ОХУ-ын Засгийн газрын 09 дүгээр сарын 22, 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн тогтоолуудтай холбоотой юм. БНЭУ-ын ЭкСим банкны зээлээр хэрэгжиж буй дотоодын түүхий эдэд суурилсан газрын тос боловсруулах үйлдвэр байгуулах төсөл 11,0%-ийн гүйцэтгэлтэй байна.	
--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

---o0o---

**МОНГОЛ УЛСЫГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ
ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА**

2023 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр

НЭГ. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ЗОРИЛГО

Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлаар тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр хяналтад авч, гүйцэтгэлийн хүрсэн түвшинг зорилтот түвшинтэй нь харьцуулан үр дүнг үнэлэх, төлөвлөлт, биелэлт болон хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагаа нь үр дүнтэй байсан эсэхэд чанарын үнэлгээ хийх, дүгнэлт, зөвлөмж гаргах, төлөвлөсөн зорилт, арга хэмжээг бүрэн биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

ХОЁР. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлаар тусгагдсан зорилт, арга хэмжээний хэрэгжилтийн явцад хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхдээ Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын хөгжлийн 2023 оны төлөвлөгөө болон Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ыг удирдлага болгов.

ГУРАВ. ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний 2 зорилго, 3 зорилтын 6 үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн явц 71.6 хувиар үнэлэгдэв.

Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн
үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтэд хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний нэгтгэл

№	Арга хэмжээ	Үнэлгээ (хувь)
	Зорилго 4. Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга нэмэгдэж, ядуурал буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, нефть, шатахууны дотоодын хэрэгцээг өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа дээшлүүлсэн улс болно.	
	Зорилт 4.2. Эдийн засгийн бүтцийн шинэчлэлийг эхлүүлж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэн, экспортод чиглэсэн хүнд, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ:	
	4.2.1. Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлнэ.	
1.	Стратегийн ач холбогдол бүхий Тавантолгойн нүүрсний бүлэг ордын дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын ажлыг үргэлжлүүлэх	70
2.	Стратегийн ач холбогдол бүхий Оюутолгой ордын далд уурхайн бүтээн байгуулалтын ажлыг үргэлжлүүлэх	70
3.	Геологийн зураглал, судалгааны ажлыг эрчимжүүлэн, гео мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулж, үйлчилгээг цахимжуулах	80
	4.2.1. үнэлгээний хувь	73.3
	4.2.11. Эрдэс баялгийн экспортын зонхилох хувийг эзэлж байгаа нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр, түүхий нефть зэргийг нэмүү өртөг, үнэ цэнэ шингээн боловсруулж, экспортлох хүрээнд нүүрс-химийн, зэсийн баяжмалын, төмөрлөгийн зэрэг хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтыг нэн	

яаралтай эхлүүлж, ашиглалтад оруулах, түүнд шаардлагатай дэд бүтэц болох төмөр зам, ус, эрчим хүчний төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.		
4.	Газрын тос, нүүрс-хими, зэсийн баяжмал, төмөрлөг зэрэг түүхий эдийг боловсруулах хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын төслүүдийг хэрэгжүүлэх	51.6
4.2.11. үнэлгээний хувь		51.6
Зорилт 4.6. Баялгийн сан байгуулж, санхүүгийн үр ашигтай төсөл хөтөлбөрүүдэд хөрөнгө оруулалт хийнэ:		
4.6.1. Хөрөнгийн удирдлагыг нэгдсэн бодлогоор хэрэгжүүлэх, санхүүгийн үр ашигтай төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэн дэмжих, хөрөнгийн хуримтлалыг бий болгох тогтолцоог бүрдүүлж, хөгжүүлсэн байна.		
5.	Баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж батлуулан, хэрэгжүүлж эхлэх	-
4.6.1. үнэлгээний хувь		-
Зорилго 6. Хүрээлэн байгаа орчны бохирдол, доройтлыг бууруулах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, байгальд ээлтэй дэвшилтэт ногоон технологи нэвтрүүлж уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох бодлогыг хэрэгжүүлж хүн амын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангана.		
Зорилт 6.2. Байгаль орчныг хамгаалах, нөөцийг зохистой ашиглах, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бодлого хэрэгжүүлж, доройтсон орчныг нөхөн сэргээж нөөцийн хомсдолыг бууруулах, ашиглалтын нөөц бий болгоно:		
6.2.4. Хүчтэй, нэн хүчтэй зэрэглэлээр доройтсон газрыг 22.9 хувиас нэмэгдүүлэхгүй тогтоон барьж, уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн 8000 га талбайд нөхөн сэргээлт хийнэ.		
6.	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх	90
Зорилт 6.2. үнэлгээний хувь		90
Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийн явцын үнэлгээний дүн		71.6

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ

1. Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн “4.6. Баялгийн сан байгуулж, санхүүгийн үр ашигтай төсөл хөтөлбөрүүдэд хөрөнгө оруулалт хийнэ” зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх “Баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж батлуулан, хэрэгжүүлж эхлэх” арга хэмжээний хэрэгжилтийг үнэлэх боломжгүй байна. Учир нь Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2022 оны “Ажлын хэсэг шинэчлэн байгуулах тухай” 192 дугаар захирамжаар Үндэсний баялгийн санг байгуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төсөл боловсруулах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн баталсан. Улмаар тус Ажлын хэсгийн ахлагчаар Эдийн засаг, хөгжлийн сайд ажиллах болсон тул Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төсөл, дагалдах хуулийн төсөл, холбогдох бусад албан бичиг, материалуудыг 2022.12.15-ны өдрийн 01/3297 дугаар албан бичгээр Эдийн засаг, хөгжлийн сайдад хүргүүлсэн.
2. “4.2. Эдийн засгийн бүтцийн шинэчлэлийг эхлүүлж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэн, экспортод чиглэсэн хүнд, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ” зорилтын Геологийн зураглал, судалгааны ажлыг эрчимжүүлэн, гео мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулж, үйлчилгээг цахимжуулах үйл ажиллагааны хүрээнд хэрэгжүүлэх “1:25000-ны масштабын нарийвчилсан геологийн зураглалын ажлыг эхлэх, нутаг дэвсгэрийн 0.15 хувийг хамруулах ажлын бэлтгэл ажлыг хангана” арга хэмжээний хэрэгжилт хангалтгүй, зорилтот түвшинд хүрээгүй тул 30 хувиар үнэлсэн.
3. “4.2.11. Эрдэс баялгийн экспортын зонхилох хувийг эзэлж байгаа нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр, түүхий нефть зэргийг нэмүү өртөг, үнэ цэнэ шингээн

боловсруулж, экспортлох хүрээнд нүүрс-химийн, зэсийн баяжмалын, төмөрлөгийн зэрэг хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтыг нэн яаралтай эхлүүлж, ашиглалтад оруулах, түүнд шаардлагатай дэд бүтэц болох төмөр зам, ус, эрчим хүчний төслүүдийг хэрэгжүүлнэ” зорилтын Газрын тос, нүүрс-хими, зэсийн баяжмал, төмөрлөг зэрэг түүхий эдийг боловсруулах хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын төслүүдийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд “Бэрэн групп” ХХК-нийн 2004 оноос эхлэн Орхон аймагт хэрэгжүүлж байгаа 200 мян.тн/жил хүчин чадалтай ган бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн төсөл банкны зээл, эргэн төлөлтийн асуудал зэргээс шалтгаалан зогсонги байдалд байгаа тул мөн 0 хувиар дүгнэсэн болно.

ТАВ. САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

1. Зорилт, арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлээгүй, ажлын гүйцэтгэл нь төлөвлөсөн үр дүнд хүрсэн эсэх нь тодорхойгүй, тайлагнасан байдал хангалтгүй байгаа тул цаашид тайлангийн чанарт анхаарч, үйл явцыг дэлгэрэнгүй тоочилгүй, тайлант хугацаанд хийж гүйцэтгэсэн ажлыг товч бөгөөд тодорхой бичиж, зорилтот түвшинд хүрсэн эсэх, хүрээгүй бол шалтгааныг бичиж хэвших;
2. Асуудал хариуцсан газрууд тухайн зорилт, арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд үйл ажиллагаа нь үр дүнтэй байсан эсэхэд үнэлгээ өгч, зорилтот түвшинд хүрээгүй арга хэмжээнүүдийн биелэлтийг хангахад чиглэсэн санал, төлөвлөгөө боловсруулж, удирдлага зохион байгуулалтаар хангаж ажиллах.

ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ, ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД
ХИЙСЭН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН
/2023 он/

№	Зорилго, зорилт, арга хэмжээ	Төсөв	Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ	Үр дүнгийн үзүүлэлт (2023 он)		Хэрэгжилт/үр дүн	Үнэлгээ (хувь)
					Суурь түвшин	Зорилтот түвшин		
ДӨРӨВ.ЭДИЙН ЗАСАГ								
Зорилго 4. Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга нэмэгдэж, ядуурал буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, нефть, шатахууны дотоодын хэрэгцээг өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа дээшлүүлсэн улс болно.								
Зорилт 4.2. Эдийн засгийн бүтцийн шинэчлэлийг эхлүүлж, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэн, экспортод чиглэсэн хүнд, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ:								
4.2.1. Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлнэ.								
1.	Стратегийн ач холбогдол бүхий Тавантолгойн нүүрсний бүлэг ордын дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын ажлыг үргэлжлүүлэх	-	Хувийн хэвшил	330 тэрбум төгрөг	-	-	Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн төслийн бүтээн байгуулалтын гүйцэтгэл 63.51%-тай явж байгаа ба 510.44 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг олгоод байна. Уулын зарим техник, тоног төхөөрөмжүүдийг хүлээн авч байгаа ба конвейерийн системийн ТЭЗҮ-ийг батлуулсан бөгөөд түлхүүр гардуулах нөхцөлтэй тендер шалгаруулалтыг зарлахаар ажиллаж байна. Ачилтын нэгдсэн төвийн бүтээн байгуулалтын ажлын гүйцэтгэл 83.84%-тай байна. Загийн усны хоолой усан хангамжийн төслийн гүйцэтгэл 92%-д хүрсэн.	70
2.	Стратегийн ач холбогдол бүхий Оюутолгой ордын далд уурхайн бүтээн байгуулалтын ажлыг үргэлжлүүлэх	-	Хувийн хэвшил	497 сая \$	-	-	Оюу толгойн далд уурхайн төслийн бүтээн байгуулалтын ажлын гүйцэтгэл 2023.12.01-ний өдрийн байдлаар 91.1%, налуу амны туузан дамжуургын угсралтын ажлын гүйцэтгэл 78.9 хувь, баяжуулах үйлдвэрийн өргөтгөл 31.9 хувь, агааржуулалтын 3-р босоо амны нэвтрэлт 822 метрт, агааржуулалтын 4-р босоо амны нэвтрэлт 920 метрт тус тус хүрээд байна. Далд уурхайгаас хүдэр олборлолтын ажил явагдаж байна. Цаашид налуу амны дэд бүтцийн угсралтын ажил, агааржуулалтын босоо амнууд болон баяжуулах үйлдвэрийн өргөтгөлийн бүтээн байгуулалтын ажлыг дуусгаж ашиглалтад оруулснаар далд уурхайгаас хүдэр гаргах хүчин чадал төслийн хүчин чадалдаа хүрнэ. 2023 оны 11 сарын байдлаар далд уурхайн бүтээн байгуулалтад нийт 5,961 сая ам.долларыг зарцуулсан бөгөөд 2023 онд 497 сая ам.долларыг зарцуулаад байна.	70
3.	Геологийн зураглал, судалгааны ажлыг эрчимжүүлэн, гео мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулж, үйлчилгээг цахимжуулах	23.5 тэрбум төгрөг	Улсын төсвийн хөрөнгө	22.3 тэрбум төгрөг	1:50000-ны масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажлын хэмжээг нэмэгдүүлэх, нутаг дэвсгэрийн 43%-ийг хамруулна.	Нутаг дэвсгэрийн 44%-ийг хамруулах, ашигт малтмалын хэтийн төлөвтэй 20 талбай ялгана.	1:50000-ны масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажил: Геологийн 1:50000-ны масштабын зураглал, ерөнхий эрлийн "Хулд уул-50", "Түдэвтэй уул-50", "Дэвийн хонгор уул-50", "Асгат уул-50" төслүүдийн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн салбар зөвлөлийн хуралдаанаар 2023.04.10, 11, 14-ний өдрүүдэд хэлэлцэж хүлээн авсан. Ингэснээр 13,150.3 км ² талбай буюу 0.84%, нийтдээ 43.94%-ийг хамруулсан. Үүнд: - Давхарга зүйн 46 формац, гүний болон бага гүний 19 бүрдлийг ялган зурагласан. - Ашигт малтмалын хувьд: зэсийн 3, хар тугалга-цайр 1, марганец 1, лити 1, төмрийн 6, жонш 1, гантиг 1, өнгөлгөөний чулуу 3, элс, шавар,	90

						<p>хайрганы 3, кварцын 1 нийт 21 илрэл, 144 эрдэсэжсэн цэг, 134 геохимийн сарнилын хүрээ, 129 шлихийн сарнилын хүрээг тогтоож, мөнгө 3,085 кг, зэс 216,496 тн, цайр 23,629 тн, сурьма 19,500 тн, вольфрам 12,500 тн, молибден 13,800 тн, никель 8,700 тн, хар тугалга 16996 тн, хүнцэл 647,700 тн, төмөр 5,825,516 тн, мангани 53,398 тн, өнгөлгөөний чулуу 30,000 куб.м, шавар 4,628,000 сая.тн таамаг нөөцийг тогтоож, Р зэрэглэлээр үнэлгээг өгч хамгаалагдсан.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Үргэлжлэн хэрэгжиж буй 25 төслийн геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажлаар тогтоогдоод байгаа ашигт малтмалын үр дүнгээр: <ol style="list-style-type: none"> 1. Бөгрөг уулын зэсийн илрэл; 2. Хороот уулын зэсийн илрэл; 3. Улаан толгойн зэсийн илрэл; 4. Урчуудын хөндийн алт-зэсийн илрэл; 5. Дэвсэнгийн алтны илрэл; 6. Улт улааны төмрийн илрэл; 7. Хөндлөнгийн бал чулууны илрэл; 8. Хөндлөн худгийн зэс-алтны илрэл; 9. Шавар худийн зэсийн илрэл; 10. Хүрэн бүстийн зэсийн илрэл; 11. Булагтын вольфрамын илрэл; 12. Цахир-Уулын алтны илрэл; 13. Баян-Өндөрийн алт-мышьякын илрэл; 14. Эхэн-Усны зэсийн илрэл; 15. Зүүн-Уужимын алт-мышьякын илрэл; 16. Цагаан толгойн алт-мышьякын илрэл; 17. Дунд-Уужимын мышьяк-сурьмагийн илрэл; 18. Мөргөцөг худгийн алт-мышьякын илрэл; 19. Бүлээн булгийн полиметаллын илрэл; 20. Хүрэн хадны алт-мышьякын илрэл; 21. Хөх нуурын шаврын илрэл; 22. Хяртын нуурын шаврын илрэл; 23. Баян уулын элсний илрэл; 24. Доод Нарийны голын алтны шороон илрэл; 25. Сүмбэр уулын бал чулууны илрэл; 26. Жалга нэртэй Манганы илрэл. <p>Үүнээс гадна илрэл болох нь тогтоогдсон нэршил өгөгдөөгүй Алт-7, Алт-мышьяк-7, Зэс-7, Холимог металл-1, Манган-2ш, Мышьяк-3ш, Молибден-1, Висмут- 2, Гипс-2, Нүүрс-3, Үнэт эрдэнийн чулууны-2, Гоёлын чулууны 1 илрэл, Барилгын материалын түүхий эдийн 1, нийт 65 илрэлүүд тогтоогдсон бөгөөд Эрдэсэжсэн цэг 848, Цэгэн гажил 1093 лабораторийн шинжилгээний үр дүнгээр тогтоогдсон. Мөн төслүүдийн хэрэгжилтийн явцад баялгийн үнэлгээг Р зэрэглэлээр тооцож үнэлсэн дараах үр дүн гарсан байна. Үүнд:</p> <p><u>“Ширээт уул-50” төсөл:</u> Бумбатын төмрийн илрэл: 22,384,185 тонн; <u>“Цэцэрлэг-50”төсөл:</u> Гозгор-Улаан уул илрэл: хартугалга 14,448 мян тн, зэс 2.484 мян тн, цайр 14.6 мян/т, <u>“Үнэгт-50” төсөл:</u> Улт улаан илрэл: Fe-7200 мян.тн, Mn-288мян.тн, Оргиоч илрэл: Mn-40мян.тн, Дэвсэн илрэл: Mn-13мян.тн, Баян-Уул:</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>Au-С-2800 кг, P-4800 кг, Cu-8000мян.тн, Мо-400мян.тн, Гурван овоо илрэл: Cu-7000мян.тн, Мо-200мян.тн, Хөх ус илрэл: As-5.4мян.тн, Жаргалант шатах занарын илрэл: 1480 сая тонн, Төхөм шатах занарын илрэл: 1280 сая тонн, Өндөрсант: Au-67 кг, хайлуур жонш 3.3мян.тн, Төхөмийн нуурын шүүний илрэл: 60мян.тн, Эрдэнэ сант тоосгоны шавар: В+С 86.0мян.тн;</p> <p><u>“Хайрхан овоо-50” төсөл:</u> Зүрх уулын илрэл: зэс- 141375мян.тн, Гантиг-1 өнгөлгөөний чулуу 17100м.куб, Гантиг-2 өнгөлгөөний чулуу 2250000м.куб, Элс-1, барилгын элс: 66500м.куб, Элс-2: барилгын элс 6750м.куб, Дайрга: 359100м.куб, Тоосгоны шавар: 383600м.куб;</p> <p><u>“Торлог уул-50” төсөл:</u> Булган илрэл: Ве 1350, Хундагт илрэл: Li-2386тн, Улаан толгой илрэл: Ве- 400тн, Li- 364тн, Rb-509тн, Дээд нарийн илрэл: Cu-390000тн, Хар чулуут илрэл: Fe-954630тн, Хар хад титаны илрэл: 67600тн, Баруун булганы элсний илрэл: 480,000куб/м, Ус нуурын ам элс-хайрганы орд: 891.7куб/м, Өвдөг шохойн чулууны илрэл: 2.06 сая.т;</p> <p><u>“Оорцог уул-50 төсөл”:</u> Өндөр Хаан уулын төмрийн илрэл: 1809(тн), Холбоо толгойн худгийн баруун төмрийн илрэл: 18341(тн), Холбоо толгойн худгийн төмрийн илрэл: 83377(тн);</p> <p><u>“Их хараат уул-50” төсөл:</u> Шилний түүхий эд P1 зэрэглэлээр 95,4 сая.т, Өнгөлгөөний чулуу P1 зэрэглэлээр 95,4 сая.м3;</p> <p><u>“Зангат-50” төсөл:</u> Цахирт Уул илрэл: Алт-3.5тн, Булагт илрэл: Вольфрам-63.4тн, Эхэн-Ус илрэл: Зэс-51800тн, Хөндлөн худаг илрэл: Бал чулуу-21300тн, Улаан өндөр илрэл: Зэс-24300тн, Алаг уул илрэл: Зэс-4200тн, Улаан толгой илрэл: Зэс-19200тн, Сэвхүүлийн худаг илрэл: Зэс-2500тн, Бунхант худаг Зэс-6600тн;</p> <p><u>“Өндөр ширээт-50” төсөл:</u> Өлзийт илрэл: Au-3.78 кг, Ag-11.34 кг, Дэндгэр илрэл: Fe-158.3 тн, Mn-9.0 тн, Cu-133 тн, Хараат: Fe-65.9 тн, Mn-3.0 тн, Cu-84 тн, “Хөх нуурын” илрэлийн талбай: (P2) Au-4,53т, Pb-1,2 мян.тн, As 6,3 мян.т таамагласан баялаг;</p> <p><u>“Овоот толгой-50” төсөл:</u> Чулуут толгой илрэл: Cr-16,5 мян.тн, Ni-18 мян.тн, Со 3,6 мян.тн, Хар нуурын шаврын 6.6 сая.куб.м, элсний 21.2 сая.куб.м, Хяртын нуурын шаврын 15 сая.куб.м, Тээлийн голын элсний 40.5 сая.куб.м, шаврын 4.86 сая.куб.м</p> <p><u>“Хар хайрхан-50” төсөл:</u> Шар тээг илрэл: нүүрс 101,211,466тн, Номингийн хөндий нүүрсний илрэл: 45,798,128тн, Сүүж-Уул Au-42кг, Хар хошуу Cu-1,656,000тн, Талынтолгой Cu-42757тн, Мо-8.6тн, Хойд хөндлөн Cu-236250тн, Au-47кг, Цагаанбургас Мо-73953тн, Cu-284882тн, Мөргөцөг гипсний илрэл: 986344тн, Цав гипсний илрэл 258635тн;</p> <p><u>“Их бэрх уул-50” төсөл:</u> Их бэрхийн төмрийн 68.6мян/т, элсний илрэл 150мян/т, хайрганы илрэл 500мян/т, Өнгөлгөөний чулууны илрэл-15000мян/т, Шохойн чулууны илрэл 4000мян/т.</p>	
				1:25000-ны масштабын нарийвчилсан геологийн зураглалын ажлыг	Үндэсний геологийн албатай заавар, шаардлагыг боловсруулах	Үндэсний геологийн албанаас 1:25000-ны масштабын нарийвчилсан геологийн зураглалын ажил гүйцэтгэх чиглэл, агуулга, бүтцийн талаар УГА-ны холбогдох хэлтсийн дарга, мэргэжилтэнүүдтэй санал солилцсон. Чех улсын геологийн албаны болон ОХУ-ын геологийн	30

				эхлэх, нутаг дэвсгэрийн 0.15 хувийг хамруулах ажлын бэлтгэл ажлыг хангана.	чиглэлээр санал солилцож, түүний агуулга, бүтцийг тодорхойлсон байна.	салбарт ашиглаж байгаа зураглалын ажлын заавартай танилцаж судалж байна. Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024-2028 онд Хархорин-25, Майдар-25, Чойбалсан-25, Налайх-25 төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөгөөний төсөлд санал боловсруулсан. Тухайн төслүүдийн талбайн хэмжээнд өмнө гүйцэтгэсэн геологийн бүх төрлийн судалгааны ажлын үр дүн болон бусад холбогдох мэдээллтэй танилцаж, судалж байна.	
				Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зургийг нэгтгэж дуусах, нутаг дэвсгэрийн 100% хамруулах.	L, M /N/ хавтгай буюу нутаг дэвсгэрийн 100%-ийг бүрхэх, үр дүнг хүлээн авна.	1. Монгол орны "М" хавтгайн хэмжээнд Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зургийг нэгтгэх төслийн 2023 оны төсвийг УУХҮСайдын А/21 дүгээр тушаалаар 456,395,566 төгрөгийн ажлыг баталсан. Төслийн хэмжээнд 2023 онд гүйцэтгэсэн ажлыг 2023.11.16-ны өдөр "Хээрийн материал хүлээн авах ажлын хэсэг" хянан хүлээж авсан. Үүний үр дүнд Монгол орны нутаг дэвсгэрийн М хавтгайн хэмжээнд хээрийн судалгааны ажлыг бүрэн дуусгаж, эцсийн үр дүнгийн тайланг Монголын геологийн зургийн редакцын зөвлөлөөр хянагдаж ЭБМЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажил хийгдэж байна. 2. Монгол орны "L" хавтгайн хэмжээнд хийгдсэн Улсын геологийн 1:200000-ны масштабтай иж бүрдэл зургийг нэгтгэх ажлын үр дүнд "L" эгнээний нийт 160, нэгтгэснээр 152 хавтгайн "УГЗ-200" иж бүрдлийн геологийн, ашигт малтмалын, дөрөвдөгчийн геологийн, экологи-геологийн, баримт материалын шинэчилсэн зургуудыг зохиож, тоон мэдээлэлд оруулж, мэдээллийн санг нь шинэчлэж "УГЗ-200" иж бүрдлийн хоёрдугаар хэвлэлийг бэлтгэсэн. Ашигт малтмалын зурагт: минерагений бүс 42, хүдрийн дүүрэг болон хүдрийн потенциал дүүрэг 169, хүдрийн зангилаа болон хүдрийн потенциал зангилаа 241, сав газар, потенциал сав, хүдрийн талбай болон хүдрийн потенциал талбай 132, нүүрст талбай, 167 бүлэг (илрэл, эрдэсжсэн цэг, шлик, геохимийн хүрээ)-ийн жагсаалтыг өгч, ашигт малтмалын зурагт доорх хүснэгтд тусгасан 100 төрлийн ашигт малтмалыг хамааруулсан. Үүнд: Мангаан, Хром, Хайлуур жонш, Титан, Барит, Ванади, Стронцианит, Целестин, Зэс, Алуниг, Галт уулын шаарга, Хар тугалга, Цайр, Фосфорит, Никель, Кобальт, Кварц, Шохойн чулуу, Молибден, Шилний элс, Гантиг, Вольфрам, Хээрийн жонш, Доломит, Цагаан тугалга Каолин, Мергель, Хөнгөнцагаан, Силлиманит, андалузит, Магни, Мөнгөн ус, Гранат, Цементийн шавар, занар, Хүнцэл (мышьяк), Сурьма, Шөрөмсөн чулуу (асбест), Дээврийн занар, Висмут, Мусковит, Тальк, Элс-хайрганы холимог, Берилли, Магнезит, Барилгын элс, Лити, Цеолит, Элсжин, Тантал, ниоби, Бал чулуу, Дайрга, Кадми, Германи, Мана, гартаам, Гөлтгөнө, Циркони, Чулуужсан мод, Кварцын элс, Церийн бүлгийн ГХЭ, Усан биндэръяа, Өрөмдлөгийн шавар (Бентонит), Иттрийн бүлгийн ГХЭ, Ягаан болор, Эрдсийн будаг болох шавар, Цагаанхаш, Алт, Волластонит-везувиан, Глауконит, Мөнгө, Тремолит, Цагаан алт, Лиственит, Хүнсний давс, Улаан, улаан хүрэн хас, Мөсөн шүү, Уран, Турмалин, Байгалийн соод, Тори, Хризопраз, Эпсомит, Саран чулуу, Тенардит,	90

						Газрын тос, офиокальцит, Чулуун нүүрс, Хүрэн нүүрс, Шатдаг занар, Хүлэр зэргийг хамруулсан. Ашигт малтмалын зургуудад нийт: 11614 орд, илрэл, эрдэсжсэн цэг тусгагдсан ба үүнээс металл ашигт малтмал-2246, шороон хуримтлал-369, үйлдвэрлэлийн эрдсийн ашигт малтмал-1071, металл ба үйлдвэрлэлийн эрдсийн эрдэсжсэн цэг-6569, шатдаг ашигт малтмал-375, эрдэс давс-98, барилгын материал-845, рашаан ус-41 байсан. Мөн 13653 тооны шлих, геохимийн цэгэн гажил, хүрээ тусгагдсан. Энэ бүх объектуудын мэдээллийн сан нь шинэчлэгдсэн.	
				Агаарын геофизикийн 1:200000-ны масштабын соронзон судалгааны ажлыг хэрэгжүүлэх, нутаг дэвсгэрийн 70%-ийг хамруулах.	“Ховд-2020” төслийн үр дүнг хүлээн авах, нутаг дэвсгэрийн 66.6%-ийг хамруулах,	“Ховд-2020” 1:200000-ны масштабын агаарын геофизикийн судалгааны ажил: Судалгааны ажлын үр дүнд: -Нийлбэр соронзон орны эрчимжилтийн зураг; -Туйлын засвар хийсэн нийлбэр соронзон орны зураг; -Нийлбэр цацраг идэвхжилийн зураг (Tcnt); -Газрын калийн агуулгын зураг (K); -Газрын тори-ийн агуулгын зураг (Th); -Газрын ураны агуулгын зураг (U) буюу нийт 6 төрлийн зураг 104044 кв.км талбайн хэмжээнд тайлбар бичгийн хамт зохиогдож, үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажил бүрэн хангагдаж, хурлын товыг хүлээж байна. Төслийн талбайд гүйцэтгэсэн агаарын геофизикийн судалгааны үр дүнгээр илэрсэн геофизикийн гажил шалгах, газрын тодруулалтын ажил хийхээр нийт 15 талбай сонгож, газрын эрэл-шалгалтын ажил хийсэн. Тухайлбал: ГХЭ-ийн 6 илрэл, 10 эрдэсжсэн цэг, 45 цэгэн гажил, зэсийн 1 илрэл, 15 эрдэсжсэн цэг, 4 цэгэн гажил, цайрын 10 цэгэн гажил, мангаани 1 цэгэн гажил, стронцийн 6 цэгэн гажил, титаны 6 цэгэн гажил, берилли 4 цэгэн гажил, вольфрам 3 цэгэн гажил, ванади 2, ураны 5 цэгэн гажлууд илрүүлсэн. Нийт 5 талбайг ГХЭ-ийн эрлийн хувьд сонирхолтой, 1 талбайг алт-зэсийн хувьд сонирхолтой гэж дүгнэсэн. Мөн шүлтлэг гранитоидтой холбоотой ГХЭ-ийн эрэл, эрэл-үнэлгээний ажил явуулах шаардлагатай 'А' зэрэглэлийн 2 талбай, 'Б' зэрэглэлийн 11 талбай, скарны төрлийн төмрийн хүдэржилтийн хувьд хэтийн төлөв сайн 'А' зэрэглэлийн 2 талбай, 'Б' зэрэглэлийн 7 талбай, тунамал, вулканоген-тунамал, интрузивтэй холбоотой судал, штокверкийн төрлийн төмрийн хүдэржилт илрүүлэх хязгаарлагдмал хэтийн төлөвтэй 'В' зэрэглэлийн 5 талбай, элсэн чулуунд агуулагдах ураны тунамал гаралтай хүдэржилтийн хэтийн төлөвтэй 'Б' зэрэглэлийн 4 талбай, шүлтлэгдүү гранитоидтой холбоотой хязгаарлагдмал хэтийн төлөвтэй 'В' зэрэглэлийн 4 талбайд хэтийн төлөвийн үнэлгээ өгсөн. Үр дүнгийн тайланг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажил бүрэн хангагдаж, хурлын товыг хүлээж байна.	90
				Геологийн зураглалыг төрөлжүүлж, шинээр болон		I. “Улаанбаатар хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа” төсөл: Эрдэнэт хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа "УБ геоэкологи-2017" төсөл ЭБМЗ-ийн 2023.04.13-ны өдрийн /УТХ-2023-06 дугаар/ хуралдаанаар хэлэлцүүлэгдсэн. Хурлаар төслийн үр дүнгийн	90

					<p>үргэлжлүүлэн хийх судалгааны ажлын тоо</p>	<p>тайланг Монгол Улсын геологийн мэдээллийн санд хүлээн авах дүгнэлт гарсан.</p> <p>БОАЖЯ, БХБЯ, Эрдэнэт хотын захиргаа зэрэг төрийн байгууллагад төслийн үр дүнгийн тайлангийн хуулбар хувийг хүргүүлэн тус хотын цаашдын төлөвлөлт, нийгмийн олон талт асуудлыг шийдвэрлэхэд суурь мэдээлэл бүрдсэн тухай мэдэгдсэн.</p> <p>II. "Эрдэнэт хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа" төсөл: Эрдэнэт хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа "ЭР геоэкологи-2019" төсөл ЭБМЗ-ийн 2023.04.13-ны өдрийн /УТХ-2023-06 дугаар/ хуралдаанаар хэлэлцүүлэгдсэн. Хурлаар төслийн үр дүнгийн тайланг Монгол Улсын геологийн мэдээллийн санд хүлээн авах дүгнэлт гарсан.</p> <p>Байгаль орчны яам, Барилга хот байгуулалтын яам, Эрдэнэт хотын захиргаа зэрэг төрийн байгууллагад төслийн үр дүнгийн тайлангийн хуулбар хувийг хүргүүлэн тус хотын цаашдын төлөвлөлт, нийгмийн олон талт асуудлыг шийдвэрлэхэд суурь мэдээлэл бүрдсэн тухай мэдэгдсэн.</p> <p>III. "Дархан хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа" төсөл: Төсөл 2020-2023 онд хэрэгжинэ. Дархан геоэкологи төсөл нь 2605,7 км2 талбайд 1:25000-ны масштабын 31 хавтгайг хамарна. Төслийн хүрээнд геоэкологийн төрөлжүүлэлтийн зураг, гидрогеологийн зураг 1:25000-ны масштабтай, геологийн, геоморфологийн зураг 1:50000-ны масштабтай зургууд тус тус зохиогдсон.</p> <p>Төслийн үр дүнгийн тайланг зохиосон бөгөөд ҮГА тайланг хянаж ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэх шаардлага хангах засвар нэмэлт өөрчлөлт хийх чиглэл өгсөний дагуу засвар хийж байна.</p> <p>IV. Ховд хотын геоэкологи, гидрогеологийн судалгаа Ховд геоэкологи-2021 төсөл: Төсөл 2021-2023 онд хэрэгжиж байгаа бөгөөд хээрийн ажил дуусч боловсруулалтын ажил хийгдэж байна. Нийтдээ 1978 км2 талбайд 23 хавтгайг хамарна.</p> <p>Геоэкологийн болон гидрогеологийн зураг 1:25000 масштабтайгаар нийт 23 хавтгайд, геологи, геоморфологийн зураг 1:50000-1:100000-ны масштабтайгаар тус тус зохиогдсон.</p> <p>Төслийн үр дүнгийн тайланг зохиосон бөгөөд ҮГА тайланг хянаж ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэх шаардлага хангах засвар нэмэлт өөрчлөлт хийх чиглэл өгсөний дагуу засвар хийж байна.</p> <p>V. Монгол орны төв болон хойд хэсгийг хамрах 602,984.0 км2 талбайд гүний хагарал, түүнтэй холбоотой рашаан булгийн судалгааны "Гүний хагарал-1" төслийн хүрээнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Монгол орны тектоникийн муж, бүсүүдийг зааглагч гол структуруудыг ялган, мөрдөн шалгах, зураглах, зүсэлт хийх, ажиглалт хийх ажлууд хийгдсэн. - Идэвхтэй хагарлын судалгааны чиглэлээр нийт 160 орчим идэвхтэй болон идэвхтэй байж болзошгүй гэж үзсэн хагарал түүний сегментүүдийг шалгаж, зураглах, мөрдөх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. - Палеосейсмологийн судалгааны ажлаар хагарлын маршрутын судалгаа, морфологи-структурын судалгаа хийж гүйцэтгэсэн
--	--	--	--	--	---	--

						<p>Моностой, Авдар, Хаг нуур хагарлууд болон Идэр, Эрхэл нуур, Хужирт, Тоом гол, Хогоргын хагарлуудад судалгааны ажил хийгдсэн.</p> <p>- Морфологи структурын судалгааг дээр дурдсан палеосейсмологийн судалгаа явуулж буй 8 хагарал болон Булнай, Баян-Агт, Эрчим, Цэцэрлэг, Дүнгэнээ, Таацын гол, Эгийн даваа, Өмнөд хангай зэрэг хагарлуудад 1-2 талбайд Дроны зураглалын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.</p> <p>- Геотермийн судалгааны ажлын хүрээнд дөрөвдөгчийн вулканоген чулуулаг тархсан талбайнуулыг бэлтгэл ажлын хүрээнд ялгаж, Өгий нуур, Орхон, Тариат, Өгөөмөр-Богд, Урантогоо гэсэн 5 районд судалгаа хийгдсэн.</p> <p>- Гидрогеотермийн судалгаа: Хужирт, Их Шаргалжуут, Отгонтэнгэр, Цэнхэр, Хульж, Хөнжил зэрэг халуун рашаануудад гидрогеотермийн судалгаа хийсэн.</p> <p>- Гидрогеологи, рашаан булгийн судалгаа: Нийт 192 орчим рашаан, булаг, эрдэст нуурт хүрч 186 рашаанд хэмжилт, бичиглэл, дээжлэлт, гидрогеологийн маршрутын судалгааны ажил хийж гүйцэтгэсэн.</p> <p>- Геоэкологийн судалгаа: Рашаан болон рашаан түшиглэн үйл ажиллагаа явуулж буй амралт сувилалын газруудын үйл ажиллагааны өнөөгийн байдалд геоэкологийн судалгаа хийсэн.</p> <p>VI. Монгол Улсын босоо тэнхлэгийн бүсэд 2022-2024 онд хэрэгжүүлэх гео-орчин төсөл:</p> <p>Төслийн талбай нь Улаанбаатар хот болон Сэлэнгэ, Дархан-Уул, Орхон, Төв, Говьсүмбэр, Дорноговь зэрэг аймгуудын нутгийн, нийт 41 сумын нутаг дэвсгэрийн 52659.0 кв.км талбайг хамарна.</p> <p>Төслөөр Монгол улсын босоо тэнхлэгийн дагуух уул уурхайн бүтээн байгуулалт явагдаж буй бүс нутаг, хилийн боомт, шугаман байгууламж буюу автозам, төмөр зам, хийн хоолой дагуу хэсгийн 100км-ийн зурваст геоэкологи, Биологи, Геогамшиг, Аялал жуулчлал, Инженер геологи, дэд бүтцийн байгууламжид ашиглагдах түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тархалтын талаар судалгааг хийж байна</p> <p>Геоэкологи, геоморфологи, гео-орчин судалгаа: сансрын зурагт урьдчилан тайлсан гео-орчны зургийг газар дээр шалган баталгаажуулах зорилгоор маршрутын судалгааг 11 хавтгайн хэмжээнд 4203 т.км маршрутын ажил хийж 1554 цэгт ажиглалт бичиглэл хийсэн.</p> <p>Техноген объект дахь геоэкологийн судалгаа: 11 объект бүхий нийт 234 кв.км талбайд хийж, Айрагийн уурхай, Айраг сум, Даланжаргалан сум, Шивээговь сум, Баянтал сум зэрэг 7 объектын 28 кв.км талбайд дроны зураглалын ажил хийж, боловсруулалтын ажил хийгдсэн.</p> <p>Гидрогеологийн судалгаа: Нийт 380 ажиглалтын цэгт анхдагч судалгаа, бичлэгийг хийсэн. Гидрохимийн шинжилгээнд зориулж 320 ширхэг усны дээж авч, 42 худагт богино хугацааны сорилын шавхалт хийж, худгийн ундарга, ус агуулагч чулуулгийн шүүрэлтийн итгэлцүүрийг тодорхойлсон.</p> <p>Гидрологийн судалгаа: Улаанбаатар хотоос хойш Төв, Дархан-Уул, Орхон, Сэлэнгэ аймгийн нутгуудад хийж 277 ажиглалт хэмжилтийн ажил, үүнээс усны чанарын хээрийн хэмжилт 84, гидрометрийн 67</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>хэмжилтийг хийгдсэн. Хээрийн судалгаагаар гол, нуур, цэвэрлэх байгууламжийн 84 дээж авсан.</p> <p>Эрлийн ажил: Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хэтийн төлөвтэй байж болох элсний 6, элс-хайрганы холимогийн 12, шаврын 2, барилгын чулууны 16, өнгөлгөөний чулуу 4, нийт 40 илрэл тогтоосон.</p> <p>Геофизикийн ажил: Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын 15 талбай, цэвдэгийн судалгааны 2 талбай нийт 17 талбайд геофизикийн судалгааны ажил хийгдсэн.</p> <p>Ханбогдын дүүрэгт гүйцэтгэх геохимийн судалгааны ажил төслийг 2023.10.09-ний өдөр зөвлөх үйлчилгээний тендерт шалгарсан “Гео-Эрин” ХХК болон “Баялаг дата минералс” ХХК-ийн түншлэлтэй геологийн судалгааны ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулан, төслийг шинээр эхлүүлж 2023 онд гүйцэтгэх гэрээний үнийн дүнгийн нийт ажил буюу төслийн нийт талбайд 500x250м тороор авахаар төлөвлөсөн 7706 ш дээжийг 100% авч лабораторийн шинжилгээнд хамруулсан. Одоо сууринг боловсруулалтын ажил хийж байна.</p> <p>Ханбогдын дүүрэгт гүйцэтгэх геофизикийн соронзон судалгааны ажил: төслийг 2023.10.31-ний өдөр зөвлөх үйлчилгээний тендерт шалгарсан “Геологийн судалгаа шинжилгээний төв” ТӨҮГ-тай геологийн судалгааны ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулан, төслийг шинээр эхлүүлсэн. Төслийн хүрээнд 2023.11.04-нөөс танилцах маршрут 10т/км, эрэл-шалгалтын маршрутыг 30т/км хийж нийт 30ш цэглэн сорьцлолт авч шинжилгээнд хамааруулсан. Төсөлд судалгааны шинэ арга аргачлал болох соронзон болон радиометр (Mag+Rad)-ын хэмжилтийг комплекс хэлбэрээр нийт 2393 тууш километрийн нислэгийн ажлыг гүйцэтгэсэн. Одоо суурин боловсруулалтын ажил хийж байна.</p> <p>Газрын ховор элемент болон өндөр технологийн түүхий эдийн судалгааны чиглэлээр Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2021 оноос Өндөр тенхологийн түүхий эд-1 төслийг, 2022 оноос Өндөр тенхологийн түүхий эд-2 төслийг тус тус гүйцэтгэж байна.</p> <p>Төслүүдийн 2023 оны төсөл, төсвийг ЭБМЗ-ийн 2023.02.14, 17-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн УУХҮС-ын шийдвэрээр төсөл, төсвийн тодотголыг баталсан.</p> <p>“Геологийн судалгаа шинжилгээний төв”-ийн хэрэгжүүлж буй “Өндөр технологийн түүхий эд-1” төслөөр Хатуугийн голын илрэлийн хувьд ЗХ чиглэлтэй ГХЭ болон Nb, Zr-ны сулавтар хүдэржилт бүхий аляскит маягийн боржингын сунаж тогтсон 150-350 м өргөнтэй биет байх ба бидний судалгаагаар хамгийн өндөр утга нь ГХЭ-0,13%, Nb-0,05%, Zr-0,17%, Y-0,08%, дундаж утга нь ГХЭ-0,03%, Nb-0,01%, Zr-0,02%, Y-0,007%, байна. Харин нарийвчилсан эрлийн Ихэрийн илрэлийн хувьд өргөрөгийн дагуу сунаж тогтсон 2-3 км хүртэл үргэлжлэх 2-3 ш дэл, судлын биет байх ба бидний шинжилгээгээр ГХЭ 0,03-1,3%, ихэнх дээжид Zr-0,5%-оос их, Nb 0,05-0,5% зэрэг агуулгатайгаар гадаргадаа илэрдэг. Эцсийн үр дүнгийн тайлангийн суурин боловсруулалтын ажил хийгдэж байна.</p> <p>“Демон инженеринг” ХХК-ийн хэрэгжүүлж буй “Өндөр технологийн түүхий эд-2” төслийн хээрийн судалгаагаар урьдчилсан байдлаар</p>
--	--	--	--	--	--	---

						<p>хэтийн төлөвтэй байж болох ГХЭ агуулсан карбонатитын Хар Шарын даваа, моноцитын Хар бургаст, литийн хувьд Бага Элстэй, Элст уул, Мөнхтийн цагаан дөрвөлжин ордын ойр орших Мөнхтийн нуур, Онгонхайрханы дүүргийн Онгонит, Ве агуулсан пегматитуудын хэтийн төлөвт Цагаан могой талбай, W-Mo-Li эрдэсжилт бүхий Үйзэн, Ni-Co Түнтгэр хөх, Могой чулуут, Ta-Nb-Li Урт Гозгор, бал чулууны хэтийн төлөвтэй талбайнуудыг ялган судалгаа хийсэн. Одоо суурин боловсруулалтын ажил хийж байна.</p> <p>Үнэт, өнгөт, хар, ховор, холимог металлын эрэл үнэлгээний “ЭҮ-2-2021”, “ЭҮ-3-2021”, “ЭҮ-4-2022” болон Монгол орны алтны металлогени /1:500000-ны масштаб/, өмнөд бүсийн алтны хэтийн төлөвийн судалгааны “Мета-алт-500” төслийг тус тус хэрэгжүүлж байна.</p> <p>Төслүүдийн 2023 оны төсөл төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-ийн 2023.02.14, 17-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн УУХҮСайдын тушаалаар баталсан.</p> <p>“ЭҮ-1-2020” төслийн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн салбар зөвлөлийн 2023.04.12-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн хүлээн авсан.</p> <p>Энэ төслийн ажлын үр дүнд 3 талбайн хэмжээнд алт, алт-мөнгө ба зэс, ховор металлын дан болон хам хүдэржилт бүхий 7 илрэлийг тогтоон хэтийн төлөвийг үнэлсэн байна.</p> <p>Монгол орны баруун, баруун өмнөд бүсийн алтны хэтийн төлөвийг тогтоох “БӨМ-Алт-2019” төслийн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн салбар зөвлөлийн 2023.04.11-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн хүлээн авсан. Энэхүү ажлын үр дүнд өмнө тогтоогдсон шороон болон үндсэн ордуудыг судлан үнэлгээ өгсөнөөс гадна хэтийн төлөв бүхий 13 алтны хүдрийн талбайг ялган хэтийн төлвийн үнэлгээ өгсөн байна. Төслөөр баруун болон баруун өмнөд Монголын 557,9 мян.км2 талбайд судалгаа хийж, хэтийн төлөв бүхий 9 бүсийн хэмжээнд 365,3 тн алтны баялгийг үнэлсэн байна. Төслийн үр дүнд баруун Монголд дарагдмал алтны шороон орд байх хэтийн төлөвтэй болохыг тогтоосон байна.</p> <p>Монгол Улс, ОХУ, БНХАУ, БНСУ ба БНКазУ-ын хамтарсан “Хойд, төв, зүүн Азийн гүний геологийн процесс ба металлогени” төслийн V үе шат хэрэгжиж байна. /2021-2024 он/.</p> <p>Төсөлд хамтран оролцогч улсууд геологийн бүх төрлийн мэдээллийг нэгтгэж буй нь шинжлэх ухааны өндөр ач холбогдолтой ажил юм.</p> <p>Төслөөр Алтайн нурууны үргэлжлэл Говийн Алтайн уулсын хэмжээнд судалгааны ажил гүйцэтгэж, геологи болон холбогдох зургуудыг зохиосон. Мөн төслийн талбайн хэмжээнд 252 тодорхойлолт бүхий үнэмлэхүй насны санг бүрдүүлсэн байна.</p> <p>Төслийн ажлын үр дүнгийн тайлан болон хавсралт зургуудыг зохиосон. ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажлыг хийж байна.</p>	
				Мэдээллийн баяжуулалт хийж, үйлчилгээг цахимжуулах гео мэдээллийн	<p>1.Үндэсний геомэдээллийн нэгдсэн санг хөгжүүлж, цахимжуулах ажлын хүрээнд 2022 оноос хэрэгжүүлж эхэлсэн “Геологийн баримт-1-2022” төслийн 2023 оны төсөв, төлөвлөгөөг УУХҮСайдын 2023 оны А/21 дүгээр тушаалаар, 2023 оны төсөл, төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-</p>	90	

					нэгдсэн сангийн тоо		ийн 2023.02.16-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн УУХҮСайдын шийдвэрээр баталсан. Төслөөр Үндэсний геологи, эрдэс баялгийн мэдээллийн нэгдсэн санг Илрэл-3538, Худаг-4575, Цооног-5217, Шлихийн хүрээ-2705, Өрөмдсөн цооног-400, Эрдэсжсэн цэг-155 нийт 5880 ширхэг мэдээллээр баяжуулсан. Давхарга зүйн сан-707, Горизонт-61, Интрузив чулуулгийн сан-3362, Эффузив чулуулгийн сан-360, Палеонтологийн олдворын дэд сан-3567, Үнэмлэхүй насны сан-1119, 314 метадата оруулсан. Үүний үр дүнд нийт 9400 мэдээллээр нэгдсэн санг баяжуулсан. 2. Геологийн судалгааны ажлын үр дүнд цугларсан чулуун дээж болон Геологийн баримтын төв архивт цаасан байдлаар хадгалагдаж байгаа баримтыг цахимжуулах ажлын хүрээнд 2022 оноос хэрэгжүүлж эхэлсэн. "Цахим архив-1-2022", "Чулуун дээжийн сан-1-2022" төслийн 2023 оны төсөв, төлөвлөгөөг УУХҮСайдын 2023 оны А/21 дүгээр тушаалаар, 2023 оны төсөл, төсвийн тодотголыг ЭБМЗ-ийн 2023.02.16-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн УУХҮСайдын шийдвэрээр баталсан. Төслийн хүрээнд ордын чулуун дээжийн мэдээлэл оруулах ажлын хүрээнд 250 ордын дээж бүртгээд байна. Чулуун дээжийн фото зураг авах ажлын хүрээнд дээжийн-3243 фото зураг авч 2950 дээжийн зураг засварлаж бичвэр мэдээлэл оруулаад байна. Шлифийн 7544 ширхэг зураг ,аншлифийн 1301 ширхэг зураг, тайлангийн хавсралт материалаас 6166 лабораторийн үр дүнгийн хариуг сканер хийн оруулсан. Геологийн төрөл бүрийн тайлан цахимжуулах ажлын хүрээнд 519 тайлан, боть-1261 ширхэг буюу 144930 хуудас, 12378 ширхэг хавсралт зураг цахимжуулсан. Цахим архивыг баяжуулах ажлын хүрээнд eDOC архивын программд 608 тайлангийн 1006 хадгаламжийн нэгж, 743 ширхэг цаасан суурьт баримт цахимжуулсан. 1006 хадгаламжийн нэгжийг нүүр, гарчиг, агуулгын түвшинд хайх ОЛС-ийн программд холбоход бэлтгэн ашиглалтын хувь үүсгэсэн.	
4.2.1. үнэлгээний хувь							73.3	
4.2.11. Эрдэс баялгийн экспортын зонхилох хувийг эзэлж байгаа нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр, түүхий нефть зэргийг нэмүү өртөг, үнэ цэнэ шингээн боловсруулж, экспортлох хүрээнд нүүрс-химийн, зэсийн баяжмалын, төмөрлөгийн зэрэг хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтыг нэн яаралтай эхлүүлж, ашиглалтад оруулах, түүнд шаардлагатай дэд бүтэц болох төмөр зам, ус, эрчим хүчний төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.								
4.	Газрын тос, нүүрс-хими, зэсийн баяжмал, төмөрлөг зэрэг түүхий эдийг боловсруулах хүнд үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын	1,138,556.3	Төр-хувийн хэвшлийн түншлэл	300,815.3	Дамжуулах хоолой барих төслийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэж, трассын дагуух газрыг тусгай хэрэгцээнд авсан байна. Техник, эдийн	Дамжуулах хоолойн инженер техникийн зураг төслийг боловсруулах, батлуулах ажлыг зохион байгуулж, барилга угсралтын ажлыг	Төслийн ерөнхий гүйцэтгэл Инженерчлэл-70,0%, Худалдан авалт-35,5%, Барилга угсралт-38,6%-ийн гүйцэтгэлтэй байна. Байр зүйн зураглалын судалгааны ажил -100%, мэдээлэл боловсруулах, тайлан бэлтгэх ажил -100%, геотехникийн судалгааны ажил -95%, Техникийн зураг төслийн ажил - 90%, БОННУ хийх ажил-100%, Түр кемпүүдийн барилга угсралтын ажил -87,8%, түр замын ажил -70,0%-тай улирлын зогсолт эхэлсэн дүнтэй байна. Тайлангийн хугацаанд нийт 19220 ширхэг буюу 230 км хоолойг агуулах талбайд хүлээн авсан бөгөөд үүнээс 15250 ширхэг буюу 183 км хоолойг дамжуулах хоолойн трассын дагуу цувьж байрлуулан 167км хоолойг гагнаж 155км хоолойд сорил хийсэн байна.	70

	төслүүдийг хэрэгжүүлэх				засгийн үндэслэлийг хүлээн авсан байна. Хэрэгжилт 10 хувьтай байна.	эхлүүлсэн байна. Хэрэгжилт 40 хувьд хүрсэн байна.		
	3,395,115	БНЭУ-ын Экспорт-импорт банкны хөнгөлөлттэй зээл	726,884.2		2020-2021 онд хийж эхэлсэн барилга угсралтын ажлуудыг дуусгаж, лицензтэй байгууламжийн барилга угсралтын ажлыг эхлүүлж, гүйцэтгэлийг 60 хувьд хүргэсэн байна.	/ЕРС-1/-ыг 100% дуусгаж, /ЕРС-2, /ЕРС-3/-ын барилгын ажлыг эхлүүлсэн байна. Лицензтэй байгууламж /ЕРС-4/-ийн ерөнхий гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан байна.	Технологийн бус барилга байгууламжийн ажил /ЕРС-1/-ын барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 2023.12.01-ний өдрийн байдлаар 98.8%-тай байна. Үйлдвэрийн Анхдагч технологийн байгууламж /ЕРС-2/ багцын инженерчлэлийн ажил дууссан, ерөнхий гүйцэтгэл 0,79%-тай байна. Үйлдвэрийн цахилгаан станц /ЕРС-3/ багцын инженерчлэлийн ажил дууссан, ерөнхий гүйцэтгэл 1,32%-тай байна. Лицензтэй технологийн байгууламж /ЕРС-4/ багцын инженерчлэл, худалдан авалт, барилга угсралтын ажил гүйцэтгэх компанийг сонгон шалгаруулж барилга угсралтын гэрээг 2023.09.29-ний өдөр МГТБҮ ТӨХХК болон ерөнхий гүйцэтгэгч БНЭУ-ын "Megha Engineering & Infrastructures Limited" компани хооронд байгуулсан. Төслийн нийт хэрэгжилт 11,0%-тай.	50
	123,446.0		14,440.3	1%		4,7%	<p>ЗБХБҮ-ийн ТЭЗҮ-ийг "ЭҮ" ТӨҮГ нь БНХАУ-ын "China ENFI Engineering" компанитай хамтран боловсруулсан бөгөөд УУХҮЯ-ны ЭБМЗ-өөр 2022.06.23-нд хэлэлцүүлэн, дэмжигдсэн. Зэсийн үнэ 8340 \$/тн-ны түвшинд 762 сая ам.доллар буюу 2,171,700 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөвтэй батлагдсан.</p> <p>- ЗБХБҮ-ээс ялгарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг цэвэршүүлэн түүнээс элементийн хүхэр үйлдвэрлэх үйлдвэрлэлийн туршилтыг БНХАУ-ын Шинжан Уйгарын ӨЗО-ны Фуюун мужид Шинжаны өнгөт төмөрлөгийн аж үйлдвэр группийн (XJNM) эзэмшлийн Зэс ба никелийн металлургийн "Xinxin Metals" компанийн үйлдвэрлэлийн бүсэд явуулж байна. Туршилтын үйлдвэрийн бүх тоног төхөөрөмж, барилга угсралтын ажил 100% дууссан ба туршилтад ашиглах 500 тн шигшсэн нүүрс бэлтгэн (нүүрс бэлтгэх, тээвэрлэх зардал 727.2 сая төгрөг) 2023.09.29-ний өдөр туршилтын үйлдвэрийн талбайд хүргүүлсэнээр үйлдвэрлэлийн туршилтын ажлыг эхлүүлсэн. Туршилтад ашиглаж байгаа нүүрсний физик шинж чанар болон цаг уурын нөхцөл байдлаас шалтгаалсан зарим нэг хүндрэл гарч байгаа хэдий ч туршилтын ажил үргэлжилж байна.</p> <p>- ЗБХБҮ-ийн ТЭЗҮ-д УУХҮЯ-ны дэргэдэх ЭБМЗ-өөс өгсөн зөвлөмжийн дагуу "Аж үйлдвэрийн бүсэд мөрдөх агаарын чанарын стандартууд болон зэс хайлуулах үйлдвэрийн хаягдал утааны найрлага дахь агаар бохирдуулах бодисуудын ялгарлын олон улсын стандартуудыг судалж үндэсний болгон боловсруулж батлуулах" ажлыг гүйцэтгэж байна. Уг зөвлөх үйлчилгээний тендерт "Эс Ай Си Эй" ХХК шалгарч, гэрээ байгуулан (гэрээний дүн 346 сая төгрөг) ажиллаж байна. 60%-ийн санхүүжилт (207.6 сая төгрөг) хийгдсэн. Ажлын явц 80%.</p>	50

						<p>- Хүхрийн хүчлийг ашиглан фосфорын бордоо үйлдвэрлэх туршилт судалгааг "ЭУ" ТӨҮГ-ын Судалгаа, шинжилгээний хүрээлэнгийн ажилтнууд гүйцэтгэж байна. Мөн "Фосфорын ордыг ашиглах урьдчилсан ТЭЗҮ боловсруулах ажил"-ыг ШУТИС-ын УУХ-ГУУС-тай гэрээ байгуулан ажиллаж, тайланг (гэрээний дүн 148.8 сая төгрөг, 2022 онд) хүлээн авсан.</p> <p>- "Фосфорын ордыг ашиглах ТЭЗҮ боловсруулах ажил"-ыг төлөвлөсөн боловч фосфорын ордыг ашиглалтын лиценз хувийн компанийн эзэмшилд байдаг шалтгаанаар гүйцэтгэх боломжгүй болсон.</p> <p>- ЗБХБҮ-ийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг "Хатан далай" ХХК гүйцэтгэсэн (гэрээний дүн 118.8 сая төгрөг). БОАЖЯ-ны мэргэжлийн комиссын 2023.08.30-ны хуралдаанаар тайланг хүлээн авахаар шийдвэрлэсэн. Ажлын явц 100%.</p> <p>- ЗБХБҮ-ийн техник технологийн түвшний үнэлгээ хийлгэх ажлын техникийн тодорхойлолтыг боловсруулж батлуулсан (төсөв 150 сая төгрөг). Тендер хүчингүй болсон.</p> <p>- ЗБХБҮ-ээс ялгарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг цэвэршүүлэн түүнээс элементийн хүхэр үйлдвэрлэх үйлдвэрлэлийн туршилтын ажил үргэлжилж байна. Энэхүү туршилтын ажлын үг дүнгээр батлагдсан ТЭЗҮ-ийг тодотгож холбогдох мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлнэ.</p> <p>- ЗБХБҮ-ийн нарийвчилсан инженерийн зураг төсөл боловсруулах ажлын техникийн даалгаврыг шинэчлэн боловсруулж байна.</p> <p>- ЗБХБҮ-ийн Техник технологийн түвшний үнэлгээ хийлгэх ажлын тендер нээж хүчингүй болсон. Дахин зарласан.</p> <p>- Хүхрийн хүчлийг ашиглан фосфорын бордоо үйлдвэрлэх туршилт судалгааг үйлдвэрийн судалгаа, шинжилгээний хүрээлэнгийн ажилтнууд гүйцэтгэж байна.</p> <p>Хүрээгүй шалтгаан нөхцөлийн тайлбар: БХБҮ-ээс ялгарах хүхрийн давхар исэл агуулсан хийг цэвэршүүлэн түүнээс элементийн хүхэр үйлдвэрлэх үйлдвэрлэлийн туршилтын ажил Ковид цар тахал өвчнөөс шалтгаалан БНХАУ-д хатуу хөл хорио тогтоосноос 2022 онд ажил бүрэн зогссон, 2023 онд үйлдвэр барьж байгуулах ажил үргэлжилсэн.</p>	
	712.5		712.5	-	-	<p><u>Дархан-Уул, Орхон, Дорноговь аймагт хар төмөрлөгийн чиглэлээр дараах төслүүд хэрэгжиж байна. Үүнд:</u></p> <p>1. "Эдийн Засаг Хөгжлийн Яам" /хуучнаар/ нь "Кью Эс Си" ХХК-тай 2014 онд "Уул уурхай, металлургийн цогцолбор байгуулах төсөл"-ийг хэрэгжүүлэх Концессын гэрээг Засгийн газрын 2022.04.13-ны өдрийн 148 дугаар тогтоолоор гэрээг цуцалсан.</p> <p>Монгол Улсын засгийн газрын 2022.11.30-ны өдрийн дугаар 429 дүгээр тогтоолоор "Дарханы Төмөрлөгийн Үйлдвэр" ТӨХК-ийн төрийн эзэмшлийн хувьцаа эзэмшигчийн эрхийг хэрэгжүүлэгчээр "Эрдэнэс Монгол" ХХК-ийг байхаар тогтоон цаашид нэгдлийн бүрэлдэхүүнд ажиллуулах шийдвэр гарсан.</p>	70

						<p>Толгой компани (“Эрдэнэс Монгол” ХХК)-ийн зүгээс “Монгол ган цогцолбор I” төслийн концепци, хүчин чадлыг өөрчлөн 1 сая тн бэлдэц, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүчин чадалтай “Ган үйлдвэрлэлийн цогцолбор” байгуулах төслийг хэрэгжүүлэхээр өөрчилсөн тул өмнө хийгдсэн ТЭЗҮ, БОННУ зэрэг судалгааны ажлуудын зарим тендер цуцлагдаж, бусад тендер зарлах асуудлыг хойшлуулсан.</p> <p>Төслийн хүрээнд 2023 онд хийгдсэн ажил:</p> <p>Одоо байгаа үйлдвэрийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх хүрээнд жилд 100 мян.тн хүчин чадалтай шууд ангижруулсан төмрийн үйлдвэр байгуулах боломжийн талаар судалсны үндсэн дээр төслийн ТЭЗҮ-ийг “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн охин компани болох “Эрдэнэс ҮТП” ХХК боловсруулсан ба “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирлын 2023.11.28-ны өдрийн 01/1011 дугаар албан бичгээр төсөлд шинчээч томилох хүсэлт ирүүлсэн. Үүний дагуу УУХҮСайдын 2023.12.01-ний өдрийн А/353 дугаар тушаалаар шинжээчийн хэсэг томилогдоод байна. 2023 онд багтаан ТЭЗҮ-ийг ЭБМЗ-ийн өргөтгөсөн хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр төлөвлөөд байна.</p> <p>Хүрээгүй шалтгаан нөхцөлийн тайлбар:</p> <p>“Кью Эс Си” ХХК-ийн 2014 онд байгуулсан Концессын гэрээг Засгийн газрын 2022.04.13-ны өдрийн 148 дугаар тогтоолоор цуцалсан тул төслийг шинээр хэрэгжүүлэхээр “Эрдэнэс Монгол” ХХК болон ДТҮ ХХК ажиллаж байна.</p>	
	30,772.4		0,0	10%	100%	<p>2. Бэрэн групп ХХК-ны 2004 оноос эхлэн Орхон аймагт хэрэгжүүлж байгаа 200 мян.тн/жил хүчин чадалтай ган бүтээгдэхүүний үйлдвэрийн төслийн хэрэгжилт 75% орчим байна. Тус компани нь Монгол Улсын Хөгжлийн банкнаас 2014 онд 22.7 сая ам.доллар, 2018 онд 4.5 сая ам.долларын зээлийн санхүүжилт авсан ба үйлдвэр ашиглалтад орж үйл ажиллагаа эхлүүлээгүйн улмаас зээл эргэн төлөгдөөгүй байна. Банкны зээл, эргэн төлөлтийн асуудал, төслийн санхүүжилт шийдэгдээгүй байгаа тул төслийн ажил зогсонги байдалд байна.</p> <p>Хүрээгүй шалтгаан нөхцөлийн тайлбар:</p> <p>Төслийн нэмэлт санхүүжилт шийдэгдээгүйн улмаас үйлдвэрийг бүрэн ашиглалтад оруулах асуудал хойшилсон.</p>	0
	42,750.0		42,750.0	50%	100%	<p>3. "Инфинити спэйс" ХХК ("Болдтөмөр Ерөө гол" ХХК) өөрийн санхүүжилтээр Дорноговь аймгийн Алтанширээ сумын нутагт нийт 140 га талбайд "Алтанширээт үйдвэрлэл, технологийн парк" байгуулах төслийг 2019-2026 онд хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.</p> <p>Цогцолборын хэмжээнд нийт 420 орчим сая ам.долларын хөрөнгө оруулалтаар жилд 500 мянган тонн хүчин чадалтай ширэмний үйлдвэр бүхий 5 үйлдвэр байгуулагдах ба эхний 4 үйлдвэр нь ширэмний үйлдвэрээ түүхий эдээр хангах зорилготой.</p> <p>Төслийн явц:</p> <p>2019-2022 онд хийгдсэн ажил:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 110/10 кВт-ын 9.4 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам • 6.3 МВт-ын цахилгааны дэд станц 	70

						<ul style="list-style-type: none"> • 12 км төмөр зам • Усан хангамжийн нэгдсэн сүлжээ, Паркийн усан хангамжийг шийдэх зорилгоор Бор хөөвөр болон Долоодын говиос гүний ус дамжуулах 103 км урттай шугамын трассын зураглал хийсэн. • Түүхий эд болон бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх төмөр зам, авто замын бүтээн байгуулалтуудыг тус тус гүйцэтгэсэн. • Төмрийн хүдрийн нойтон баяжуулах үйлдвэр, нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг ЭБМЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлж батлуулсан. • Төмрийн хүдрийн нойтон баяжуулах үйлдвэрийг барьж байгуулсан. <p>2023 онд хийгдсэн ажил:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Коксын үйлдвэр, төмрийн хүдрийн хорголжийн үйлдвэр, ширэмний үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг тус тус боловсруулж “Хүнд үйлдвэрийн үйлдвэрлэл, технологийн паркийн хөгжлийн төлөвлөгөө болон нэгжийн техник, эдийн засгийн үндэслэлд дүгнэлт өгөх, зөвлөмж гаргах үүрэг бүхий зөвлөл”-өөр хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн. • Мөн үйлдвэрлэл технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах бэлтгэл ажлын хүрээнд технологийн түвшний үнэлгээ, паркийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулан холбогдох зөвлөлөөр хэлэлцүүлж, дэмжигдсэн. • Коксын үйлдвэр, төмрийн хүдрийн хорголжийн үйлдвэр, ширэмний үйлдвэрийн ТЭЗҮ-ийг ЭБМЗ-ийн Хүнд үйлдвэрийн ТЭЗҮ хэлэлцэх салбар хуралдаанаар хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн. • ҮТП байгуулах газрыг Дорноговь аймгийн ИТХ-ын 2023.03.23-ны өдрийн тогтоолоор орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан. • Паркад байгуулах төмрийн хүдэр нойтон аргаар баяжуулах үйлдвэр, нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг 2023 оны 07 сард Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам хэлэлцэж, баталсан. • Засгийн газрын 2023.07.05-ны өдрийн 257 дугаар тогтоолоор үйлдвэрлэл технологийн паркийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг олгосон. • НБҮ-ийн барилгын ажил, тоног төхөөрөмж суурьлуулах ажлыг 2023.04 сараас үргэлжлүүлэн энэ онд ашиглалтад оруулахаар ажиллаж байна. 2023 оны 11 сарын байдлаар гүйцэтгэл-100 % • Коксын үйлдвэрийн газар, шороо, суурийн цутгалтын ажлыг хийж дуусгасан. Гүйцэтгэл 100 % <p>2023 онд хийгдэх бүтээн байгуулалтын ажлыг хүйтний улирал эхэлсэнтэй холбоотойгоор 2023.10.20-ны өдрөөс зогсоосон ба 2024 оны 03 дугаар сараас ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөж байна.</p>	
4.2.11. үнэлгээний хувь						51.6	
Зорилт 4.6. Баялгийн сан байгуулж, санхүүгийн үр ашигтай төсөл хөтөлбөрүүдэд хөрөнгө оруулалт хийнэ:							
4.6.1. Хөрөнгийн удирдлагыг нэгдсэн бодлогоор хэрэгжүүлэх, санхүүгийн үр ашигтай төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэн дэмжих, хөрөнгийн хуримтлалыг бий болгох тогтолцоог бүрдүүлж, хөгжүүлсэн байна.							

5.	Баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж батлуулан, хэрэгжүүлж эхлэх	-	-	-	-	-	Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2022 оны “Ажлын хэсэг шинэчлэн байгуулах тухай” 192 дугаар захирамжаар Үндэсний баялгийн санг байгуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төсөл боловсруулах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн баталсан. Улмаар тус Ажлын хэсгийн ахлагчаар Эдийн засаг, хөгжлийн сайд ажиллах болсон тул Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төсөл, дагалдах хуулийн төсөл, холбогдох бусад албан бичиг, материалуудыг УУХҮСайдын 2022.12.15-ны өдрийн 01/3297 дугаар албан бичгээр Эдийн засаг, хөгжлийн сайдад хүргүүлсэн.	-
4.6.1. үнэлгээний хувь								-
ЗУРГАА. НОГООН ХӨГЖИЛ								
Зорилго 6. Хүрээлэн байгаа орчны бохирдол, доройтлыг бууруулах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, байгальд ээлтэй дэвшилтэт ногоон технологи нэвтрүүлж уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох бодлогыг хэрэгжүүлж хүн амын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангана.								
Зорилт 6.2. Байгаль орчныг хамгаалах, нөөцийг зохистой ашиглах, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бодлого хэрэгжүүлж, доройтсон орчныг нөхөн сэргээж нөөцийн хомсдолыг бууруулах, ашиглалтын нөөц бий болгоно:								
6.2.4. хүчтэй, нэн хүчтэй зэрэглэлээр доройтсон газрыг 22.9 хувиас нэмэгдүүлэхгүй тогтоон барьж, уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн 8000 га талбайд нөхөн сэргээлт хийнэ.								
6.	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх	-	Хувийн хэвшил	-			2023 оны уул уурхайн компаниудын ашиглалтын үйл ажиллагааны баталгаажсан төлөвлөгөөнд техникийн нөхөн сэргээлтийг 1322.6 га талбайд, биологийн нөхөн сэргээлтийг 1227 га талбайд, дүйцүүлэх хамгаалах ажлыг 104337.6 га талбайд нөхөн сэргээлт хийхээр, “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 2023 онд 1362.1 га талбайд 6.3 сая мод тарихаар төлөвлөсөн байна. Одоогийн байдлаар ашиглалтын үйл ажиллагааны баталгаажсан 96 тайлангаар техникийн нөхөн сэргээлтийг 674.8 га талбайд, биологийн нөхөн сэргээлтийг 473.7 га талбайд, дүйцүүлэх хамгаалах ажлыг 43921.9 га талбайд хийсэн байна. Мөн “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 1411.2 га талбайд 2,612,788 ширхэг мод тарьсан байна. 8,000 га талбайг нөхөн сэргээх ажлын хүрээнд: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Сэлэнгэ аймгийн Засаг дарга, “Оюу толгой” ХХК-ийн 2022 онд байгуулсан гэрээний хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын Ялбагийн хөндий нэртэй газарт хариуцлагагүй бичил уул уурхайн улмаас эвдрэлд оруулсан байсан нийт 398.7 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийлгүүлж үүрэг даалгаврын биелэлтээр орон нутагт актаар хүлээн авсан. "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-тай 2021 онд байгуулсан "Нөхөн сэргээлтийн хөтөлбөр"-ийн хүрээнд 2023 онд хийх 1,229.7 га талбайн нөхөн сэргээлтийн ажлын гүйцэтгэл 67%-тай буюу 802 га талбайг нөхөн сэргээгээд байна.	90
6.2.4. үнэлгээний хувь								90
Үнэлгээний дүн								71.6

---оОо---